

Datum: 5 juni 2020

Onderwerp: Input VNG en NVVB t.b.v. SO Mogelijke gevolgen COVID19 voor de verkiezingen 11 juni

Geachte dames en heren,

Donderdag 11 juni om 14.00 uur is voor u de deadline voor het leveren van een inbreng voor het schriftelijk overleg Mogelijke gevolgen COVID19 voor de verkiezingen. De VNG en NVVB willen graag het volgende onder uw aandacht brengen, zodat u dit desgewenst kunt betrekken bij uw inbreng over de mogelijke gevolgen van COVID19 voor de verkiezingen.

Modernisering verkiezingen

De VNG en NVVB pleiten al lange tijd voor modernisering van het verkiezingsproces. In 2018 hebben de VNG en de NVVB de [Verkiezingsagenda 2021](#) gepubliceerd voor een kwalitatief beter, efficiënter en effectiever verloop van het verkiezingsproces. Een van de thema's in deze agenda is het toewerken naar een digitaal verkiezingsproces. Tijdens de coronacrisis zien we bij de overheid en in andere sectoren vergevorderde digitale initiatieven ontstaan nu plotseling veel op afstand gebeurt. Volgens de VNG en de NVVB is het nodig om ook in het verkiezingsproces deze digitale ontwikkelingen te beproeven.

De burgemeester van Gouda, Pieter Verhoeve, riep op 23 mei 2020 in een [interview in Trouw](#) op om juist nu innovatieve scenario's voor de verkiezingen in 2021 op te stellen. Deze oproep sluit aan bij onze Verkiezingsagenda 2021. Wij zien in de brief van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 22 mei geen aandacht voor innovaties in het verkiezingsproces en betreuren dit. Daarbij speelt ook dat het organiseren van verkiezingen volgens het nieuwe normaal naar verwachting een forse opgave zal worden voor gemeenten. Daarom dringen wij erop aan om bij het schriftelijk overleg aandacht te vragen voor deze innovaties.

Er zijn wat ons betreft twee innovaties die op dit moment het verkiezingsproces sterk kunnen verbeteren: het elektronisch tellen van stemmen en digitaal stemmen. Uiteraard moeten bij deze innovaties de (digitale) veiligheid, het stemgeheim en de stemvrijheid gewaarborgd blijven. De Tweede Kamerverkiezingen van maart 2021 zijn een ijkpunt voor de modernisering van verkiezingen, mits er op deze termijn kan worden voldaan aan de technische eisen en de voornoemde waarborgen van verkiezingen.

Elektronisch tellen van stemmen

Het elektronisch tellen van de stemmen is een goede vernieuwing van het verkiezingsproces. Om de stemmen elektronisch te kunnen tellen is het nodig een nieuw model stembiljet te ontwikkelen. Daarvoor heeft de minister van BZK op 11 mei 2020 het wetsvoorstel Tijdelijke experimentenwet nieuwe stembiljetten ingediend. Op 18 juni heeft u als commissie de gelegenheid inbreng te leveren op dit wetsvoorstel, maar in het licht van de mogelijke gevolgen van COVID19 voor de verkiezingen is het goed om de voordelen van elektronisch tellen van de stemmen te betrekken bij dit schriftelijk overleg. Het handmatig tellen van de stemmen is intensief werk, waar veel mensen bij betrokken zijn tot in de late avonduren. Elektronisch tellen voorkomt mogelijke knelpunten in het verantwoord inrichten van verkiezingen.

Digitaal stemmen

Ook op andere onderdelen moet worden toegewerkt naar een digitaal verkiezingsproces, zodat het verkiezingsproces meebeweegt met de tijden waarin we leven. Het digitaal stemmen (op afstand) moet gestalte krijgen. VNG en NVVB pleiten hier al lang voor en vinden dat nu helemaal het moment is om ook in het verkiezingsproces tot vernieuwing te komen. De samenleving digitaliseert in sneltreinvaart nu veel processen op afstand plaatsvinden en mensen zoveel mogelijk thuis blijven. Bedrijven en ondernemers spelen hier op in en ook de overheid heeft de kansen van digitalisering benut om essentiële, democratische processen doorgang te laten vinden. Wij noemen hier de Spoedwet digitale beraadslaging en besluitvorming die het onder andere voor de gemeenteraad mogelijk maakt om digitaal te vergaderen. De samenleving moet blijven functioneren en alle kennis rondom digitalisering kan goed van pas komen bij het innoveren van het stemproces.

Democratie mag wat kosten

Wij begrijpen dat de huidige crisis in financieel opzicht dwingt tot het maken van keuzes. Bij de Voorjaarsnota 2020 zijn er echter beperkte financiële middelen beschikbaar gekomen voor de ontwikkeling van een nieuw digitaal hulpmiddel voor het berekenen van de verkiezingsuitslag en de transitie van de Kiesraad tot Verkiezingsautoriteit. Daarvoor en ook voor het structurele beheer en het onderhoud van het door te ontwikkelen OSV zijn evenwel voldoende middelen nodig. De VNG heeft hiervoor op 8 mei j.l. bij uw commissie aandacht gevraagd ten behoeve van het SO Democratie, kiesrecht en Desinformatie.

Daarnaast zijn er middelen voor de genoemde innovaties van het verkiezingsproces nodig. Wij benadrukken dat democratie tijdens de coronacrisis minstens zo belangrijk is als in andere tijden. Het uitstellen van de verkiezingen van 2021 is onwenselijk. Kiezers moeten juist ook in tijden van crisis in staat zijn om hun stem veilig uit te brengen. Zij moeten bijvoorbeeld kunnen stemmen over de politieke keuzes hoe met de coronacrisis en de te verwachten economische crisis om te gaan. Er worden belangrijke keuzes gemaakt en inwoners moeten daarbij betrokken worden. De organisatie van die verkiezingen vergt innovaties en aanpassingen en daar moet voldoende geld voor worden uitgetrokken, zonder dat dit betekent dat op andere noodzakelijke hervormingen wordt ingeboet. De extra kosten die voor innovatie moeten worden gemaakt, mogen gelet op het fundament van de democratische rechtsstaat die verkiezingen zijn, geen reden zijn om ervan af te zien.